

KUA – Utrechtse Surrealisten

Introductie

Hoe komt een kunstbeweging tot stand, hoe krijgen internationale ontwikkelingen op lokaal niveau een eigen betekenis en hoe wordt hier uiting aan gegeven? Met dit online voorbereidend lesmateriaal helpen we leerlingen op weg om grip te krijgen op zulke vragen.

Met behulp van werken uit de collectie van het Centraal Museum krijgen de leerlingen inzicht in de (inter)nationale omvang van de surrealistische beweging aan de hand van (Utrechtse) kunstenaars. Daarbij ontdekken ze hoe tussen 1927 en 1929 in Utrecht een lokale surrealistische beweging ontstond tijdens de tekenlessen van Willem van Leusden. Geïnspireerd door Franse tijdschriften, de Parijse avant-garde rondom Salvador Dalí en de leer van Sigmund Freud, brachten kunstenaars zoals J.H. Moesman en Gerrit van 't Net hun onderbewuste driften en droomwerelden in beeld.

Deze les kan, indien van toepassing, uitgevoerd worden ter voorbereiding op een museumbezoek aan het Centraal Museum. Daarnaast kan het gebruikt worden als onderdeel van de lessen Kunst Algemeen om leerlingen inhoudelijk inzicht te geven in een mondiaal perspectief op het surrealisme, met name hoe deze beweging tot het heden doorwerkt op internationaal vlak door voorbeelden van kunstenaars zoals Rita Kernn-Larsen, Armand Baag en Sanam Khatibi. De inhoud van deze les sluit aan bij de tijdperiode Cultuur van het Moderne.

Benodigheden

- PowerPointpresentatie (hier te downloaden)
- Lesbrief met achtergrondinformatie + KIJKvragen – PDF

Maakopdracht 1 – Surrealistisch Modeltekenen (25/30 min)

- Schilder/tekenmaterialen (penselen, verf, krijt, potloden etc.)
- Vellen papier van groot formaat (A2)
- Alledaagse voorwerpen (Bijvoorbeeld door de leerlingen zelf meegenomen)
- Paspop/model/tekenpop

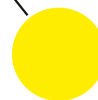
Maakopdracht 2 – Surrealistische Straten (35/40 min)

- (Lokale) Tijdschriften, kranten en gekleurd papier
- Vellen papier van A3/A2-formaat (of een groot vel)
- Scharen
- Lijm of plakband

Tijdsduur

+/- 50/60 minuten.*

Gebaseerd op een lesuur maar ook gangbaar voor een blokuur (twee lesuren)

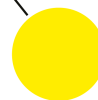

Les/PowerPoint

1. **Theorie:** Begin voorafgaand aan de PowerPoint-presentatie/les met een korte check-in over het thema (Utrechts) surrealisme. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld post-its. Geef vervolgens de leerlingen het achtergrondinformatiedocument met de KIJKvragen over het (Utrechts) surrealisme.
2. **Kunstbeschuwing:** Bespreek en geef (indien gewenst) korte toelichting over de voorbeeldwerken uit de PowerPoint-presentatie.* **(Zie toelichting per slide voor informatie over kunstenaars/werken)** Behandel tijdens het bekijken van de voorbeeldwerken de KIJKvragen klassikaal of laat de leerlingen in kleine groepjes met elkaar overleggen. Bespreek vervolgens de vragen kort met de leerlingen. Welke KIJKvraag heeft ze anders laten kijken naar het surrealisme of het werk? En waarom?
3. *Extra tijd of toe aan verdieping? Bekijk of beluister een van de bijgevoegde mediaopties (video's Moesman, podcast Armand Baag etc.).*

Maakopdracht

4. **Maakopdracht:** Kies op basis van behoefte/tijd de maakopdracht die gedurende de les wordt uitgevoerd. Het kan wenselijk zijn om voorafgaand aan de les de benodigde materialen al klaar te leggen, zodat de overgang van het theoretische gedeelte naar de maakopdracht zo klein mogelijk is.
 - 1) **Surrealistisch Modeltekenen:**
 1. Zorg ervoor dat er voor elke groep een model beschikbaar is. Indien er enkel één model beschikbaar is, plaats dit dan centraal in de ruimte.
 2. Laat de leerlingen zelf de houding van het model kiezen. Vervolgens mogen zij een alledaags voorwerp op of rondom het model plaatsen.
 3. Wanneer de compositie af is, kunnen de leerlingen zelfstandig op het A3-vel het model natekenen. Dit kan bijvoorbeeld in rondes van drie minuten, waarna de houding en de voorwerpen na deze rondes gewisseld zullen worden.
 4. **Nabespreking:** Laat de leerlingen onderling of klassikaal hun eindresultaten bespreken. (Zie hiervoor bijvoorbeeld de KIJKvragen).
 5. *Extra verdieping? Laat de leerlingen experimenteren met surrealistische technieken zoals automatisch tekenen.*
 - 2) **Surrealistische Straten:**
 1. Verdeel de (lokale) tijdschriften, kranten en de overige materialen over de leerlingen. Zorg er vervolgens voor dat elke leerling één A3/A2 vel heeft (of één groot gezamenlijk vel voor de gehele klas).
 2. Geef de leerlingen vervolgens 10 á 15 minuten de tijd om verschillende afbeeldingen te knippen uit de tijdschriften/kranten die hen doet denken aan hun eigen huis, straat, dorp of stad.

3. Wanneer de gewenste afbeeldingen zijn verzameld, kunnen de leerlingen deze d.m.v. surrealistische technieken zoals *collage* op hun eigen A3/A2 vel plakken.
4. Als de leerlingen klaar zijn met het maken van hun individuele surrealistische leefomgeving, kunnen alle A3/A2 vellen aan elkaar vastgeplakt worden. Op deze wijze ontstaat er één grote, doorlopende 'surrealistische stad' van de gehele klas.
5. **Nabespreking:** Laat de leerlingen onderling of klassikaal hun eindresultaten bespreken. (Zie hiervoor bijvoorbeeld de KIJKvragen).

Afsluiting

1. Sluit de PowerPoint-presentatie/les af met een korte check-out over het thema (Utrechts) surrealisme. Hoe kijken ze na afloop van de les naar het (Utrechts) surrealisme? Hebben ze bijvoorbeeld informatie gehoord die ze verrast heeft? Gebruik hiervoor bijvoorbeeld post-its.

Optioneel

- De les kan worden aangepast om langere of kortere lessen te faciliteren. Daarbij heeft u zelf de vrijheid om slides uit de PowerPoint bijvoorbeeld te verwijderen om de lesindeling zelf vorm te geven.
- De KIJKvragen bestaan uit drie verschillende methoden: I ASK, VT(S) en Maatschappelijk geëngageerde vragen. U kunt voor deze les zelf kiezen welk type KIJKvragen behandeld wordt.
- De werken van J.H. Moesman, Gerrit van 't Net, Rita Kernn-Larsen en Sanam Khatibi bevatten naakt. Indien dit binnen uw onderwijscontext een gevoelig onderwerp is, wordt het aangeraden om voorafgaand aan de les de PowerPoint door te nemen en indien wenselijk de slides met de betreffende werken over te slaan.

Vond je dit een leuke opdracht?

Deze opdracht is onderdeel van het digitaal voorbereidend lesmateriaal van het Centraal Museum. Dit programma is speciaal ontwikkeld voor KUA-leerlingen.

Meer informatie of direct boeken? Bekijk het programma [online](#) of neem contact op met Evenementen & Rondleidingen via rondleidingen@centraalmuseum.nl of bel van maandag tot en met vrijdag tussen 9.00 en 17.30 uur naar 030-2362317.